

ARTIKELN VAN LEDEN

Een voorstel voor de 'aculeatendistricten' van Nederland.

H. Nieuwenhuijsen en H. Wiering.

Inleiding.

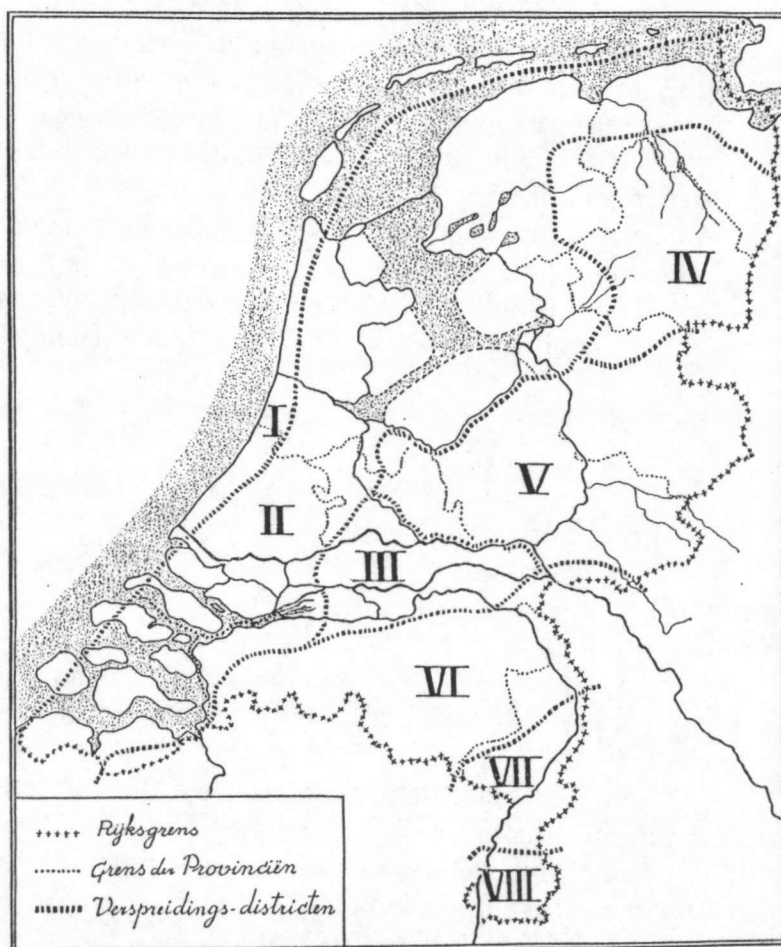
Als je een terrein inventariseert wil je de beheerder meer aanbieden dan een soortenlijst. Je probeert je waarnemingen te verlevendigen door aan de lijst (literatuur)gegevens over de biologie van de aangetroffen soorten toe te voegen. Je kunt daarin Westrich (1989) volgen, die voor de volgende aandachtspunten kiest:

- verspreiding (in Europa, in Nederland).
- habitat.
- nest.
- bloembezoek.
- koekoeksbijen.
- fenologie.
- status (bedreigd?).

Wij willen het in dit voorstel over het eerste punt, de verspreiding, hebben. We beperken ons tot de verspreiding in ons land. Het belang van dit gegeven is dat de liefhebber in het algemeen en de beheerder in het bijzonder een beeld krijgen van het verspreidingspatroon van de soort. Zij krijgen antwoord op vragen als: Komt de soort in heel Nederland voor? Zo niet, tot welke gebieden is ze dan beperkt? Is de soort zeldzaam? De gegevens kun je uit de toekomstige verspreidingsatlas van de nederlandse aculeaten halen. Het blijkt dat veel auteurs bij de verspreiding ook iets willen vermelden over het landschapstype waarin de soort wordt aangetroffen: zij delen Nederland in in een aantal districten, ongetwijfeld in navolging van de door botanici gebruikte planten-geografische districten.

Het lijkt ons zinvol om onder het punt verspreiding niet alleen de verspreiding in Nederland te vermelden maar bovendien aan te geven in welke districten de soort voorkomt.

Een belangrijk argument hiervoor lijkt ons dat voor derden nog duidelijker wordt dat ingrepen in het landschap tot soortenverarming kunnen leiden of, positiever, natuurbouw tot soortenverrijking. Een ander argument is dat zo de stap van het gegeven 'verspreiding' naar het gegeven 'habitat' gemakkelijker wordt gemaakt. Dit kan leiden tot meer aandacht

- I. De duinstreek langs de Noordzee en de Wadden-eilanden.
- II. Het klei- en veengebied van West-Nederland (Alluvium).
- III. Het fluviatiele klei-gebied tussen en langs de grote rivieren (Betuwe en omgeving).
- IV. Het Noordelijk Diluvium van Drente e.o.
- V. Het Centrale Diluvium van Midden-Nederland (Gemengd Diluvium).
- VI. Het Zuidoostelijk Diluvium van Noord-Brabant — Noord-Limburg — Heuvelland van Nijmegen en Montferland.
- VII. Midden-Limburg.
- VIII. Zuid-Limburg.

fig. 1 Indeling volgens Benno

voor habitatbeschrijving en dat is heel belangrijk want de grootste bedreiging van een soort is habitatvernietiging.

Welke indelingen zijn zoal gemaakt?

* Van der Vecht (1928) verdeelt Nederland in 20 gebieden. Op grond waarvan hij dat doet vermeldt hij niet.

* Benno (1950) maakte een indeling met acht verspreidingsdistricten (fig 1). Hij baseert zijn indeling op 'de bekende, grote geologische landschappen'.

* Vergilius Lefeber zendt in 1967 een schrijven aan 'Heren Hymenopterologen' met een verfijndere indeling van Nederland. Waarbij een gedetailleerde kaart, die uit een typoscript komt en ongeschikt is voor reproductie. Deze ging vergezeld van een soortenlijst, waarbij van elke soort is aangegeven in welke gebieden hij voorkomt.

* Wij kiezen ervoor het voorstel van Lefeber te combineren met de plantengeografische districten zoals die vermeld staan in Heukels' Flora van Nederland (1990) (fig. 2) Waarom?

Westrich (1989) vermeldt de volgende eisen die bijen aan hun omgeving stellen:

- voedselplanten.
- klimatologische factoren.
- nestplaats.
- nestmateriaal.

Vanwege de voedselplanten de plantengeografische districten. Bovendien spreekt Weeda in Heukels de wens uit dat er een afstemming plaats kan vinden met andere indelingen b.v. de entomologische. Bij deze is er een stap gezet. De andere drie punten worden bediend door de indeling van Lefeber.

Voor wespen ligt het wat minder duidelijk dan voor bijen. Vandaar misschien de globale indeling van Hensen (1985). Toch lijkt ook hier een koppeling aan plantendistricten zinvol, immers veel wespeprooien zullen gebonden zijn aan plantensoorten.

Op grond van het bovenstaande doen wij het in het volgende hoofdstukje geplaatste voorstel. Het meest opvallende eraan is dat we sommige homogene gebieden toch in stukken hebben verdeeld. Dit met

het doel de verspreiding iets nauwkeuriger aan te geven. Graag commentaar.

Tot slot spreken wij de wens uit dat ieder die iets wil vermelden over de verspreiding van een soort het punt 'district' in zijn beschrijving opneemt. Wij hopen dat dit voorstel mag leiden tot een uniforme notatie van de districten. Wie weet kan dit voorstel ook nog van nut zijn bij het gebruik van het toekomstige NEV-computerprogramma ORDE?

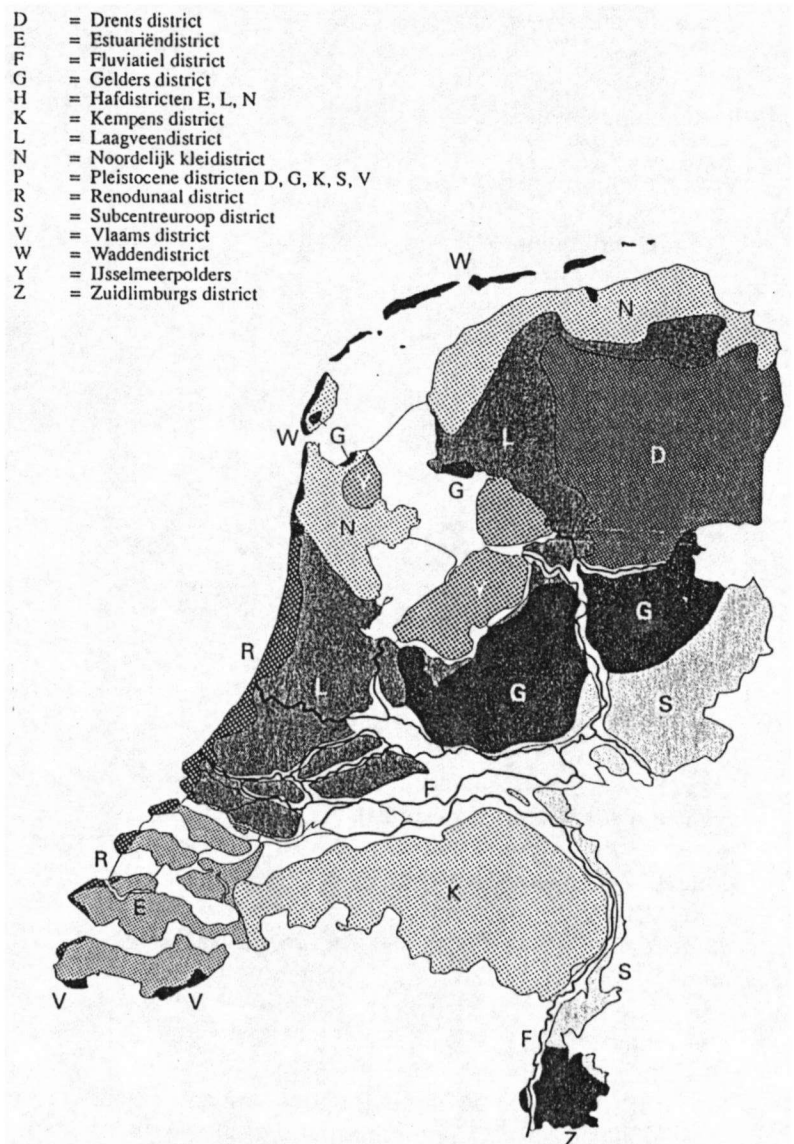

fig. 2 Indeling volgens Heukels

Voorstel.

Legenda.

I. Duingebied.

- I.1. Kalkarm duingebied.
- I.2. Noordelijk kalkrijk duingebied.
- I.3. Zuidelijk kalkrijk duingebied.

II. Veen- en zeekleigebied.

- II.1. Noord Groningen en Friesland.
- II.2. Noord-west Overijssel en aangrenzende deel Friesland.
- II.3. Flevopolder en Noord-Oostpolder.
- II.4. Noordholland Noord.
- II.5. Noordholland Zuid en Zuidholland Zuid tot Haringvliet.
- II.6. Goeree-Overflakkee en Zeeland.

III. Rivierengebied.

IV. Noordelijk diluvium.

V. Centraal diluvium.

- V.1. Oostelijk deel.
- V.2. Westelijk deel.

VI. Zuidelijk diluvium.

- VI.1. Oostelijk deel Brabant.
- VI.2. Westelijk deel Brabant.
- VI.3. Midden-Limburg.

VII. Montferland.

VIII. Zuid-Limburg.

IX. Gaasterland.

Toelichting indeling.

grens I.2 / I.3: afwezigheid duinen bij Den Haag en toenemende temperatuur.

grens II.4 / II.5: Noordzeekanaal.

grens II.5 / II.6: temperatuur en invloed zoute water.

grens IV / V : Gelderse Vecht.

grens V.1 / V.2: Rijn en IJssel.

grens VI.1 / VI.2: A 261 tussen Tilburg en Waalwijk.

grens VI.3 / VIII: N 276 tussen Buchten en Nieuwstad.

Literatuur.

Benno, P. 1950. De Nederlandse goudwespen en haar verspreiding. (Hym. Chrysididae, Cleptidae)
- Publ.Nat. Hist. Genootsch. Limburg. III :9 - 48.

Hensen, R. 1985. De plooi vleugelwespen. - Jeugdbonduitgeverij.

Meijden, R. van der. 1990. Heukels' Flora van Nederland. Groningen.

Vecht, J. van der. 1928. Hymenoptera Anthophila (QXII m) A. Andrena. - Fauna van Nederland. Afl. IV.

Westrich, P. 1989. Die Wildbienen Baden- Wurttembergs. Spezieller Teil. pag. 972. - Stuttgart.

fig. 3 Voorstel Nieuwenhuijsen en Wiering